

Göteborg, 2019-09-16

Till Kulturdepartementet angående förslaget till nationell biblioteksstrategi

Sammanfattning

Svenska musikbiblioteksförbundet (SMBF) välkomnar möjligheten att inkomma med synpunkter på förslaget till nationell biblioteksstrategi "Demokratins skattkammare", som överlämnades till regeringen i mars 2019. Vi anser att tillgången till musik på Sveriges folkbibliotek är en demokratifråga och argumenterar här för att musiken får en betydligt mer framträdande plats i den slutliga biblioteksstrategin än i förslaget.

Ett bevis för att Svensk biblioteksförbundet stödjer vår sak är att Svenska musikbiblioteksförbundets ordförande, Pia Shekhter, i år har tilldelats Greta Renborgs pris med följande motivering av juryn:

"Pia Shekhter, *Biblioteket för musik och dramatik*, Göteborgs universitetsbibliotek, tilldelas Greta Renborgs pris 2019 för sitt arbete med att lyfta alla människors demokratiska rätt till musikalisk delaktighet. I Greta Renborgs anda arbetar hon både över geografiska gränser och över folk- och forskningsbibliotekens gränser. I sin omvärldsbevakning reser hon ut i världen och tar även hem världen till Sverige. Pia Shekhters strategiska kamp och påverkansarbete för musiken och dess plats på biblioteken sker med samma glöd lokalt, nationellt och internationellt."

Svenska musikbiblioteksförbundet förordar att:

- 1) Bibliotekslagen skall slå fast att varje folkbibliotek skall erbjuda medborgarna kvalitativa musiksamlingar
- 2) Kungliga biblioteket skall inrätta en tjänst som musikbibliotekarie med ansvar för frågor som rör såväl nyare som äldre musiktryck och musikhandskrifter
- 3) Tjänster som bibliotekskonsulenter i musik skall inrättas vid Sveriges länsbibliotek
- 4) Ansvarsfördelningen mellan Kungliga biblioteket och Musik- och teaterbiblioteket i Stockholm skall tydliggöras
- 5) En central instans skall tillhandahålla katalogposter för noter och fonogram som faller utanför pliktleveransen, främst för att tillgodose folkbibliotekens behov.
- 6) Avdelningarna för musiktryck och ljudupptagningar i SAB-systemet skall behållas och utvecklas
- 7) Biblioteksutbildningarna skall erbjuda kurser i musikbiblioteksarbete
- 8) Nationella licenser för strömmande musiktjänster skall tecknas

Vänligen se SMBF:s depesch (dnr 6.7-2015-1181, 2018).

För att musiken ska kunna lyftas fram på ett kunnigt och kreativt sätt krävs bibliotekarier och arkivarier med specialkompetens. Särskilda musikkunskaper krävs för att kunna svara på referensfrågor samt hantera inköp, fjärrlån, katalogisering etc. Duktiga musikbibliotekarier kan öppna upp en hel värld av musik i sin dagliga gärning.

Folkbibliotekens musikavdelningar

I vårt remissvar koncentrerar vi oss på musik på folkbibliotek eftersom vi anser att den spelar en särskild roll för främjandet av samhällsviktiga funktioner som demokrati, jämlikhet, integration, bildning och lärande. SMBF har också medlemmar på universitetsbibliotek, musikhögskolebibliotek, orkesterbibliotek med flera. Dessa bibliotek har många utmaningar gemensamma med folkbiblioteken, men skiljer sig åt beträffande uppdrag och huvudmän.

Svenska musikbiblioteksföreningen och dess moderorganisation International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres (IAML) stödjer deklARATIONEN om ”5 Music Rights”, framtagen av International Music Council. Vi anser att den i högsta grad angår folkbiblioteken, i synnerhet rättighet 2 och 3:

The right for all children and adults:

2. to learn musical languages and skills
3. to have access to musical involvement through participation, listening, creation, and information

Svenska musikbiblioteksföreningen anser att alla ska ha tillgång till musik på folkbibliotek, oavsett var i Sverige man bor. Tillgång till musik och kulturarv är en demokratisk rättighet. Vi förordar att den svenska bibliotekslagen slår fast att varje folkbibliotek ska erbjuda medborgarna kvalitativa musiksamlingar, i enlighet med den danska bibliotekslagen:

” § 1. Folkebibliotekernes formål er at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet ved at stille bøger, tidsskrifter, lydbøger og andre egnede materialer til rådighed såsom **musikbaerende materialer** og elektroniske informationsressourcer, herunder Internet og multimedier.”

Till hjälp för folkbiblioteken föreslår vi att tjänster som bibliotekskonsulenter i musik inrättas vid Sveriges länsbibliotek, eventuellt med stöd av Musik- och teaterbiblioteket i Stockholm. Nationella licenser genom BIBSAM skulle leda till en mer rättvis situation när det gäller tillgång till digitala resurser, till exempel Naxos Music Library.

Folkbibliotekens samhälleliga betydelse som mötesplats har ofta betonats. Detta gäller i hög grad musikavdelningarna. Musiken hjälper många människor att klara av vardagen och möjligheten att kravlöst slå sig ned för att lyssna till musik och samtidigt bryta sin isolering har stor betydelse. Musikens förmåga att bygga broar mellan människor med olika bakgrund och från olika kulturer är en annan fantastisk kvalitet att ta tillvara. Att med hjälp av musik introducera en ny kultur och lära ut ett nytt språk har en stor utvecklingspotential i integrationsarbetet med nyanlända.

Ett återkommande tema i utkastet till den nationella biblioteksstrategin är vikten av bildning och folkbildning. Programverksamheten har ofta en framskjuten roll på folkbiblioteken och musiken utgör återkommande inslag. Musikframträdanden, föredrag, temautställningar, lyssnarcirklar, morgonsång för vuxna, quiz-kvällar och annat lockar människor till biblioteket och bidrar till vidgade perspektiv och delaktighet. Musiken genomsyrar även programverksamheten för barn och ungdomar.

Folkbiblioteken stöttar det lokala musiklivet på olika sätt, inte minst genom att tillhandahålla noter. Det kan gälla elever i kulturskolan, körer, ensembler, revysällskap m.fl. Samarbete finns också med kyrkor, begravningsbyråer, teatergrupper, föreningar, festivaler etc.

Vi är helt överens med vad som står i utkastet till nationell biblioteksstrategi ”Från ord till handling”:

”Musik är en kulturform som många människor utövar eller vill utöva. Biblioteksanvändarnas delaktighet och egenutövande är en del i bibliotekens framgång”.

Vi håller också med om att fjärrlånesystemet är ett utmärkt redskap för att distribuera musik över landet. I synnerhet som vi i Sverige har ett fantastiskt ”nationellt bibliotek” för musik och teater (Musik- och teaterbiblioteket i Stockholm).

Vi motsätter oss däremot kraftfullt följande paragraf i förslaget ”Demokratins skattkammare”:

”Det är inte effektivt eller meningsfullt för alla folkbibliotek att ha egna större samlingar av noter och musiktryck som kan möta det lokala musiklivets behov. Fjärrlånen av noter och musiktryck bör därför ske effektivt så att användarna kan få tillgång till denna efterfrågade medieform.”

Vi häpnar över formuleringen som helt strider mot våra medlemmars åsikter och erfarenheter. Om det lokala musiklivet har ett behov av noter och detta är en efterfrågad medieform är det väl istället folkbibliotekens självklara uppgift att tillhandahålla noter? Ett brett notbestånd på landets folkbibliotek ger användarna möjlighet att bekanta sig med flera genrer och göra upptäckter oavsett var man bor i Sverige. Man kan leta repertoar och bedöma svårighetsgrad. Utgångspunkten ska vara ”allsidighet och kvalitet”, som bibliotekslagen föreskriver. Målgruppen är: Alla - amatörer och proffs, unga som gamla!

Vi föreslår istället att det står: **”Sveriges folkbibliotek ska ha egna samlingar av noter som kan möta det lokala musiklivets behov.”**

Nationellt ansvar för musikbiblioteksfrågor

I Sverige har vi en ovanlig situation med ett särskilt bibliotek för musik och teater (MTB) vid sidan av Kungliga biblioteket (KB). Det har ibland givit upphov till oklarheter när det gäller ansvaret för musikbiblioteksfrågor. SMBF anser att det nationella ansvaret behöver tydliggöras, till exempel beträffande undervisning i musikkatalogisering, arbetet med musikämnesord, uniforma titlar etc. Om ansvaret skulle tillfalla MTB måste erforderliga resurser tilldelas.

Under alla omständigheter anser vi att vårt nationalbibliotek KB skall ha en musikbibliotekarie som ansvarar för att förvalta och levandegöra vårt svenska musikarv.

Katalogisering och klassificering av musiktryck

Vi behöver en strategi för hur nivån på katalogiseringen av noter och skivor ska bibehållas i Sverige, i synnerhet nu när biblioteksutbildningarna i landet inte längre tillhandahåller undervisning i musikkatalogisering. De flesta folkbibliotek har inte resurser för katalogisering av noter och skivor vilket kräver särskild kompetens, i synnerhet beträffande den klassiska musiken. Det behövs en central instans som tillhandahåller katalogposter för noter och fonogram. Musik- och teaterbiblioteket är det som ligger närmast tillhands att tänka sig, men i så fall krävs adekvat personell förstärkning.

Svenska musikbiblioteksförbundet vill i sammanhanget bestämt framföra att klassifikationssystemet Dewey är helt otillfredsställande för noter och fonogram. SAB fungerar däremot utmärkt och vi

önskar att det bibehålls och utvecklas just för dessa materialtyper. Återigen vore det naturligt att tänka sig att detta ansvar ligger på Musik- och teaterbiblioteket, med adekvat personell förstärkning.

Pia Shekhter, enligt uppdrag

Ordförande i Svenska musikbiblioteksförningen
President-elect i International Association of Music Libraries, Archives
and Documentation Centres (IAML)